

FELFEDEZŐ ÚTON az új cseppkőbarlangban

Havas hegyi ösvényen kaspaszkodók felé a kis csoport az Ostromos oldalán. Papp Ferenc, a Műszaki Egyetem ásvány- és földtani tanszékének professzora halad az élen, utána líbászorban Magyar Gábor geológus, az Aggteleki cseppkőbarlang igazgatója, Varga Magdolna egyetemi adjunktus, Szilvassy Andor barlangkutató és még néhányan a Karszt- és Barlangkutató Társulat tagjai közül, akik azt a feladatot kapták az Országos Természeti Hivataltól, hogy mérték fel a minap felfedezett új cseppkőbarlangot. A csoport legfiatalabb tagja Ambrus Gábor, a budapesti Berzsenyi Gimnázium második osztályos tanulója, az egyik legbátrabb és legfelfedezősebb barlangász, akinek ügyességére éppoly szükség volt legújabb cseppkőbarlangunk eddig feltárt részeinek fölmérésében, mint Varga Magdolna teodolitjára és bányászkompasszára.

Az élesen megtört szerpentinnek emelkedő ösvényén egy kúp alakú hegy tetejére visz fel, amelynek mélyestől nagy kőbányáig bontja felülről lefelé. A ritkás fenyvesel borított hegyoldalt tele van szétdobált kőtömbökkel, a robbantások hajigálták ide őket, Papp professzor pompás márványdarabokat üt ki belőlük hosszinyelű geológuskalapcsával. A fehér színű, helyenként gyengén rózsás vagy kékes árnyalatú nemes kőzet — a mészkőnek nagy nyomát vagy magas hő hatására létrejött kristályos módosulása — igen szép változatokban fordul elő itt az Ostromoson, s hever szerteszét felhasználatlanul a »hárszék«-dobva. A mészkőretek közé ékelve félkörbányát, sőt még nagyobb márványtömbök is előtűnnek.

A 380 méter magas márványos kúphegy az ország legészakkeleti csücskében szökik fel meredeken a Bódva széles völgyéből.

A hegytető olyan, akár kráter. A kőbánya roppant sebet mart a csücskbe, függőleges sziklafalak, tüzserű sziklatornycsok ágaskodnak köröskörül, a szétrobbantott hegyorom ijesztő maradványai. De ha hátat fordítunk a bányaudvarnak, a legszűkebb helyre lépünk, a Bódva völgyébe, a hóval fedett völgytalpon élesen rajzolódik ki a hurokszerű lefűzőt holtági. A völgyön túl az Aggteleki-hegység fő vonulata húzódik, mögötte, a határon túl a Gömör-Szepesi Magashegy egy szinttel érsebb hullámú ringatóznak, balra még följebb az Alacsony-Tátra száz kilométer hosszú gerince zárja le a látóhatárt, középen a 2000 méter fölött emelkedő Gyömbérel.

Alattunk, a Bódva folyása mentén Árpád-kori településű falvak serege; tornácok kőházakkal, védőfallal övezett, bástyákkal erősített román és gót templomcsúcsokkal. A lőrésalakos kálvinista templomok színpompás famennyezei, a galériás harangtornyok, s a régi falusi házak klasszikus és paraszti díszítőelemekben gazdag oromfalai népi építőművészetünk alkotásai. A táj legfőbb hangulati elemei ezek az ősi falvak adják.

Robbanás rázza meg a hegyet, aztán még két, aztán még hat vagy nyolc. Fedezéket keresünk a szertéroppenő kődarabok elől, míg reng alattunk a föld, s tompa dübörgéstől morajlik a hegy belseje. Aztán olyan mély a csend, hogy hangosan fölkietyegnek a karóráink. Az elmerengésre készült idilli tájból a valóságba ráz vissza a robbantás: lássuk hát azt az új cseppkőbarlangot, amelyet itt, a hegytetőn, tárt fel a minap az egyik paxit-töltet.

Akkor röviden közölte is a Magyar Nemzet, hogy a Tornaszentandrási határában levő Ostromos hegy feletti részén kőfejtés közben nyílt föl a barlang bejárata, amely levezt a rendkívül szép cseppkőalakza-

tokkal teli termekbe. Az Ostromos hosszú idő óta bányaművelés alatt áll. Jelenleg Ozd részére fejtik a hegyet, tömött mészkövet a vaskohászat használja olvadási elősegítő anyagként, régebben vasércet bányásztak belsejéből. A földtörténet korábbi szakaszaiban az egész hegyet hőforrások járták át meg át. A kéregmozgások során megnyílt résekben nagy mélységből feltört forró víz a hegy aljától a tetejéig barlangok egész sorát oldotta ki, miközben az alsó részeken vasércet, feljebb pedig különböző ásványi képződményeket rakott le.

A legalsó szinten fekvő cseppkőes barlang-sort, amelyben két is van, a múlt év végén fedezték fel a vármegyei barlangkutató csoport, a legfelső szint barlangrendszerét pedig véletlenül tártá fel a robbantás, rést ütve az egyik terem boltozatán.

Ezen a kürtőszerven részen ereszünk most alá egymás nyomába lépve.

A kürtő meredeken vezet le mintegy 5-6 méter mélységbe, s ott terem-méretű tágulat van, az itt minden rom, összevissza tört cseppkőcsapok hevernek szerteszét, a nyílt ütt robbanás ereje pusztítva zúdult be ide. A következő termek egyre épebbek, padozatokat szinte összefüggően borítja a buborékoló hőforrások aragonit-szerű képződménye, a borsókó, a mennyezet pedig páratlan formagazdagságú cseppkőalakzatok díszítik. A falakon tágas fülkék, ütszerű üregek jelzik a hévíz munkáját, de ezeket is jórészt kitöltik a később keletkezett cseppkőek.

A hegy tetejére hulló csapadék viz behatol a vastag mészkőrétegbe, átszivárog a barlang boltozatán, aztán lecsöppen. Minden vízcsöp tartalmaz több-kevesebb mészdádat, ennek egy része a lecsöppenés helyén vékony kis mészgűrű alakjában visszamarad a mennyezeten. Sok ezer és tízezer éven át rakódnak így egymásra a finom mészkarika-csok, míg kialakulnak az üvegcső-szerű cseppkő-csapok, melyek ahogy hosszabbodnak, vastagodnak és formálódnak, úgy válnak a legkülönbözőbb alakú függő-cseppkővekké. A csapok végéről a barlang talajára lehulló vízcsöppek maradvék méztartalmából nőnek azután alulról fölfelé a csonkakúp alakú álló-cseppkőek, a kőgyertyák. Ha az álló és függő cseppkőek növekedésük során összeérnek, megszületik a cseppkő-oszlop.

Az ostromosi barlang rendkívül érdekessége, hogy a cseppkőeket kialakulásuk után is újra és újra előntötte az alulról feltört forró víz, s a sima gyertyákra, csapokra, oszlopokra gombaszzerű ráakadókat különböző oldott ásványok, ettől némelyik cseppkő olyan lett, mint egy roppant kukoricacsó. Más cseppkőképződményekre tapadnak kristályok tömegei, tapadnak a egyik-másik emiatt szinte az élősvénynek kuszált tüskekeverékének formáját vette föl. Ezek a fűzőn álló tüske-cseppkőek egészen ritka alakulások.

Tavaly nyáron az egyik külföldi cseppkőbarlangban csak két méter távolságra közelíthettünk meg néhány ilyen tüske-cseppkővet, annyira féltik és óvják — jegyzi meg Szilvassy Andor. — Itt ezer meg ezer van belőle, s nem egy-két centiméteresek, amilyeneket ott láttunk védőkorlattal körülvéve, de akadnak 25-30 centiméter nagyságúak is.

A termek egymásba fűződnek, van amelyiket olyan sűrűn álló cseppkő-oszlopok választanak el egymástól, hogy alig tudunk átbújni köztük. A karbidámpák gyér fényénél is fölsejlik a különböző cseppkőalakzatok szépsége. Az álló és függő cseppkőek mellett gazdagon redőzött cseppkő-függönyök, csillárak csiszoltüveg díszre emlékeztető kristályosoporkot tűnnek fel; dús drapériák s finom csipkehálózatok borítják a boltozatok sarkos íveit, a hófehértől a narancsvörösig a legmelegebb színekben. Némelyik csipkefüggöny fény tündöklő, mintha a sarki úny sávok-sugaras levegője villanna fel a barlangboltozat homályában.

Az egyik terem orgonás-csapokra emlékeztető cseppkő-csoportja úgynevezett holdtejből, vagy más néven hegyitejből van. A melegvízes előntés következtében a cseppkőek külső része igen finom kristályszemekből áll, nagy víztartalmú, lágytapintású ásványi alakult át, amely hófehér és puha, innen a neve. Erre a rendkívül ritka ásványféltre Európában az ideig csak Franciaországban bukkantak rá, most itt az Ostromos belsejében csodáljuk. A lágy orgonásipokat bíborvörös vasvegyületek borítják, s lámpáink libegő fényében olyan hangulatot árasztanak, mintha egy kandalló rőt parazsa vonná bársonyos meleg fénybe.

Öt termet tártak fel eddig a kutatók a legfelső szinten, de az alsó tavasbarlang s e legmagasabb fekvésű terem között roppant függőleges kiterjedésben újabb és újabb barlangokat sejtettek, melyeket gyárkérmény magaságú kürtők kötnék össze. A hegy egész belsejét üregessé tették a hévizek, ki tudja milyen csodák rejtenek még benne.

A sorsa aztán mi lesz ennek a különleges érdekességű barlangnak? — tesszük föl utunk végén egymásnak a kérdést. Az Aggteleki-hegyvidék e legújabb természeti kincse ugyanis a kőbánya kitermelés alatt álló területén van. A Tornaszentandrási Kőbánya Vállalat tiszteltre méltó nagyvonalúsággal kezeli az ügyet. A barlangbejárat feltárulása után azon a bányaudvaron nyomban becsüztette a robbantást és a fejtést, a munka felhagyott maradt brigádokat éjszakai műszakban másutt foglalkoztatja. A barlang tudományos kutatóit és felmérőit mindenben segíti, ellátja, szállást ad nekik, s közben az Országos Természeti Hivatal képviselőivel együtt keresi a megoldás módjait. Előreláthatólag kiiktatják majd a termelésből a hegytetőnek azt a részt, amelyben a legfelső barlangos helyet foglal. A vizsgálatot folytató szakemberek szerint erre megvan a lehetőség, anélkül, hogy a kőbánya tervteljesítését érzékenyebben befolyásolják.

— Az ostromosi barlang tudományos értéke felbecsülhetetlen — állapítja meg szemlelünk végén Papp Ferenc professzor. — Különleges ásványi képződményei nemzetközi érdekűek és színtartarthatnak. Roppant formagazdag, rendkívül sokféle díszítőelemmel van teli, a cseppkőek olyan variációival, amelyek Aggtelek vidékének egyetlen barlangjában sem fordulnak elő. Megmentését, megtartását nemcsak a tudomány, de idegenforgalmunk érdekei is megkívánják.

Az eddigi szava legyen a döntő.

Antalfy Gyula

Kiosztották a Ziperowsky- és a Déri-díjat, valamint a Bláthy-émlékérmeket

Megválasztották a Magyar Elektrotechnikai Egyesület új vezetését

Szombaton tartotta a Technika Házában 55. közgyűlést a Magyar Elektrotechnikai Egyesület.

Elnöki megnyitójában Kiss Árpád, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság Kossuth-díjas elnöke a tudományos egyesületek munkájának fontosságát hangsúlyozta. Rámotatott a többi között arra, hogy a Magyar Elektrotechnikai Egyesület vezetésének és tagságának mindent el kell követnie a tudományos kutatómunka fokozására, s az új eredményeknek a gyakorlatban való értékesítésére. E két feladat teljesítése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy eredményesen vehessünk részt a minden téren folyó nemzetközi versenyben.

A lengyel és bolgár testvéregyesületek küldötteinél üdvözlő szavai után megtárgyalták és elfogadták Szepessy

Üdülők és turisták útjain Szuhumitól az Elbruszig

— Kár, hogy nem maradnak tovább. Sajnálhatják, hogy nem mentek el a Ricatóhoz, nem látogattak el Chaltubóba, nem tekintették meg a Kaukázus hegyláncán át vezető grúz hadiutat, nem nézték meg Adlert.

Amíg a Szuhumi Inturist irodájának vezetője, N. Kemulárisa sorolta a vidék érdekességeit, arra gondoltunk, itt meg kell barátkozni azzal a ténnyel, hogy néhány nappal alatt ennek a hatalmas országnak még egy kisebb táját sem ismerheti meg annyira az idegen, hogy ne bánkódna amiatt, amit elmulasztott megtekinteni. Itt, különösen egy kis országból jövőnek, hozzá kell szokni a nagy választékhoz, a nagy számokhoz, a nagy távolságokhoz, a sok érdekességhez.

A magyarok még nem fedezték fel

A helyi Abházia nevű szálló halljában beszélgettünk, ahol az egyik plakáton ez állt: »Az elmúlt évben 37 országból 14700 külföldi töltött rövidebb-hosszabb időt a város szállodáiban, üdülőiben.« Sok volt közöttük a csehslavok, a német állampolgár, de szép számmal voltak lengyelek, franciák és angolok is.

— A magyarok aránya mekkora volt? — kérdeztük.

— Magyar üdülőket, turistákat a Fekete-tengernek ezen a szakaszán ritkán lehetett látni.

Mi lehet ennek az oka? — találgattuk. A környezet és az időjárás bizonyosan nem. Fenn, a hegyi kilátónál két németet arról hallottunk vitatkozni, hogy a francia Rivierához vagy a dalmát partokhoz hasonlít-e jobban ez a táj. A város tágas utcáin, nagy rendezett parkjaiban a délszaki növények, pálmák, citruszok örökzöldje veszi körül a sétálókat. Itt, a tengerben május elejétől október végéig lehet fürdeni és ritka az a tél, amikor havasak a város utcái.

— Rossz még a propagandánk egyes országokban. Jalta, Szocsi, Gagra már felkapott üdülőhelyek, de kezenket még csak most kezdnek felfedezni. És ehhez a felfedezéshez mi szeretnénk is felkésülni, hogy még több szállodat, éttermi férőhely, kemping álljon a kül- és belföldi nyaralók rendelkezésére. Rövidesen megkezdjük egy új, 900 férőhelyes szálloda építését Szuhumban, a tengerparti sétányon. A szálloda étterme 1300 személy étkezését biztosítja.

A környék néhány kisebb üdülőhelyét is továbbfejlesztik. A hegyek között 900 méter magasban levő Ricatónál a régi romantikus stílusban emelt turistaház mellett új, 300 férőhelyes szállodat építenek. Ez a tó közel van a tengerhez és tavaly egy-egy

nap már öt-hatezer nyaraló is kirándult ide. Új szállodat kap Gudauta, metelt létesítenek a festői környezeti Novij-Afon fürdőhelyen.

Tíz új gyógy-üdülőváros

— Környékünkön legnagyobb fejlődés előtt a kis tengerparti abház falu, Picunda áll — mondja az igazgató. — Hét darab 14 emeletes szálloda épül itt, a fenyvesek között, amelyeket a legkorszerűbben szerelnek fel. Az ilyen új üdülőközpontokat megfelelő üzletekkel és szolgáltatásokkal is ellátják.

Ezek a létesítmények főleg a külföldi idegenforgalmat szolgálják majd. Ezekkel egy időben azonban jelentősen gyorsítani kívánják a szovjet dolgozók üdülését, gyógykezelését szolgáló sanatóriumok és üdülők építését is. Nemcsak itt, hanem szerte az országban. Ebben az évben például 35 millió új rubellel többet fordítanak a szakszervezetek az üdülőhálózat fejlesztésére, mint 1964-ben. A Szovjetunió különböző területein rövidesen hozzákezdnek tíz gyógy-üdülőváros építéséhez, amelyek összesen 130-140 000 férőhelyet jelentenek. Ezzel újabb kétféle embernek tudnak lehetőséget biztosítani a nyaralásra, pihenésre.

Gyógy-üdülő létesítésére különösen sok alkalmas hely kínálkozik itt, a Kaukázusban. A völgyek tele vannak gyógyforrásokkal. A híres széna-vas Barzsómit, a Narzánt üvegekben pár kopejkáért árulják, s ezen a környéken általában a víz helyett isszák. Chaltubónál a különböző ásványi anyagokban gazdag forrásoknál sanatóriumok sora épült. És szaporodnak a turistaházak a hegyi katlanokban csillogó sós-keserű vizű kis tavacsok partjain is. A nyári időszakban valóságos söréteg képződik a tavak vizének felszínén.

Harmincmillió turista

Szuhumi nemcsak üdülőközpont, de a szovjet turistáknak is egyik jelentős támaszpontja. Itt például külön turistairoda működik, amely segíti megszervezni útjaikat, ellátásukat, felméri az igényeket. Ez az iroda felesleges intézménynek tűnt a szemünkben mindaddig, amíg meg nem tudtuk, hogy tavaly például harmincmillió ember vett részt több napos turistatúrákon, kirándulásokon, turistaházak, a vadász- és halásztanyák száma a Szovjetunióban meghaladja a négyezret, és turistafelszereléseket kölcsönző üzlet 2500 helyen működik az országban.

Erre az évre már összeállították a csoportos, két-há-

Mikor lehet önhatalmúlag visszaszerezni az eltulajdonított ingóságokat

H. Gy.-né külön élt férjétől és egy ideig K. J.-vel élt együtt. 1964-ben azonban mégis visszaköltözött férjéhez, ám a lakásból magával vitt olyan vagyontárgyakat is, amelyek K. J. testvérei, köztük F. Gy.-né tulajdonai voltak. Mikor F. Gy.-né és férje erről értesült, teherautóval és rakodókkal elmentek H. Gy.-né lakására, hogy visszaszállítsák az eltulajdonított holmikat. H. Gy.-ék azonban bezárkoztak, hiába zörgettek az ajtón. Mire F. Gy.-né benyomta a zárt ajtót, az a rakodókkal elvitette a szobán forgó ingóságokat.

A bíróság első fokon bűnösnek találta F. Gy.-né, és férjét is. A védő azon az alapon fellebbezett, hogy F. Gy.-né és férje jogosan hatoltak be a lakásba, saját eltulajdonított ingóságaik visszaszerzésére, mert fennállt annak veszélye, hogy H. Gy. és felesége később elrejtik azokat.

A másodfokú bíróság a védelmi fellebbezést alaptalannak találta, és határozatának indoklásában kifejtette, hogy az eltulajdonított ingóságokat

romhates turistautakat. Többek között ilyen úticélok szerepelnek közöttük: Tien-San és környéke, az Elbrusz, a »Moszkvai tenger«, a Krim, az Altaj, Dél-Szahalin, Asztrahán... Nem lehet könnyű a választás.

— Nemsokára egy új turistautat gazdagodik a mi vidékünk is — mondja N. Kemulárisa. — Elfogadták javaslatunkat, amely szerint a hozzánk érkező üdülők egy része gyalog vágná át a Nyugat-Kaukázus hegyláncán. Novoroszjszkiig jönnek vonaton, repülővel, vagy hajón és onnan húsz kilométert gyalog tájon, gyalog tesznek meg, a hegyek között. Érintik a grúz hadiutat, megtekintik a vidék nevezetességeit, a legszebb völgyeket, a hegyi pásztortalvakat.

Kötélpálya az Elbruszra

Hírt hallunk meg arról is, hogy a Kaukázus legmagasabb hegyén, az 5633 méter magas Elbruszon megkezdtek a kötélpálya építését. A kirándulókat 13 perc alatt viszik majd fel kis fülkékben a hegy lábától a 4200 méter magasban levő »Tizenegyet menedéke« elnevezésű hotelhez. A fiatal turisták számára Novij-Afon környéki hegyekben a régi abház falvak mintájára építenek fel egy telepét. A régi abházaknak az volt a szokásuk, ha a fiúk megnősült, házat építettek neki a sajátjuk mellett oly módon, hogy az új ház ajtaja és ablaka a szülői házra nézzen. Így minden új házassággal új ház jelent meg a faluban. Ebben az esetben az »apa háza« lesz majd a mozi, a presszó és a táncklub épülete.

Ezenkívül más lehetőségeket is kínál a környék, amelyeket szintén ki kívánunk aknázni, mind a hazai, mind az ide látogató külföldi vendégek érdekében. Amíg a tengerben, a gyógytavakban fürödni lehet, addig azoktól néha 8-10 kilométerre, fenn, a havas csücsökon már a téli sportokat, a rődlizást, a sízést élvezhetik a nyaralók. Csak meg kell szervezni a leendő felszállításukat. A horgászni szeretőköt elviszik majd a hegyekről lerohanó sebes patakokhoz, amelyek gazdagok pisztrángokban.

Mindezek ismeretében nem kétséges, hogy hamarosan mind több magyar is felfedez majd e tájat. Annál is inkább, mert a magyarok számára az sem lebecsülendő előnye a vidéknek, hogy az otthoni konyhához hasonlóan, jó fűszeresen, paprikásan főzhetnek, s hogy némelyik grúz bor felveszi a versenyt a magyar borokkal.

Keserü Ernő